

Nr 242

Av herrar Nilsson i Tvärålund och Jansson i Benestad, om utredning rörande vård och fostran i enskilda hem av för skyddsuppfostran omhändertagna elever.

Barn och ungdomar, som blivit omhändertagna för skyddsuppfostran, placeras i regel på ungdomsvårdsskola, förutsatt att plats på sådan skola kan beredas den omhändertagne. Skolorna är statliga och vistelsen på desamma är avgiftsfri, men vederbörande kommun måste betala en viss skolavgift för intagen elev och i förekommande fall även vårdavgift för eftervård. Båda dessa avgifter är maximerade till vissa belopp. I övrigt ansvarar statsverket för kostnaderna för dessa skolor. De är dyra i drift och deras kapacitet har på senare år inte varit tillräcklig i förhållande till efterfrågan på platser. Det föreligger emellertid intet tvång att skyddsuppfostran skall ske i form av vistelse på ungdomsvårdsskola och för ungdomar, som inte är alltför hårt belastade i fråga om vanart eller kriminalitet, skulle andra former för skyddsuppfostran säkerligen ge ett bättre resultat. Vi tänker härvidlag särskilt på uppfostran i goda fosterhem. Det klientel det här är fråga om kommer i regel från hem, där miljön av olika anledningar är uppenbart olämplig för den unge. Kunde man bereda de omhändertagna ungdomarna möjlighet att bli placerade i ett verkligt gott hem med fosterföräldrar, som är besjälade av en ärlig vilja och förmåga att fostra de unga till samhällsnyttiga medborgare, så skulle detta vara en given fördel såväl för de unga själva som för samhället. För ungdomar, som inte kommit alltför långt ut på det sluttande planet, borde en sådan form av skyddsuppfostran ha större förutsättningar att ge åsyftat resultat än vistelse på ungdomsvårdsskola.

Sedan någon tid tillbaka har socialstyrelsen en tjänsteman anställd med uppgift att bland annat söka skaffa fram just sådana fosterhem, som här åsyftas. Arbetet härmed är emellertid inte lätt. Tillgången på dylika fosterhem är begränsad, dels därför att fostran av ungdomar, som omhändertagits för skyddsuppfostran, i och för sig är svår och dels därför att den ersättning som fosterföräldrarna kan erhålla är alltför låg. I regel får de vidkännas ekonomiska uppoffringar för sin fostrargärning. I ett interpellationssvar vid höstriksdagen 1959 framhöll också socialministern att tillgången på goda fosterhem inte motsvarar efterfrågan. Han var inte främmande för den uppfattningen, att ersättningens storlek i förhållande till den ansvarsfulla uppgiften kunde verka hämmande på presumtiva fosterföräldrars villighet att ta sig an ungdomar, men menade å andra sidan att några hundra kronor mer eller mindre om året inte gärna kunde ha någon avgö-

rande betydelse, eftersom det under alla förhållanden måste vara fosterföräldrar, som har en stark ideell inställning.

Självfallet måste det bärande bakom ett föräldrapars engagemang för en ungdom, som skall skyddsuppfostras, vara idealitet. Annars vore hemmet inte lämpligt. Men fördenskull får man inte fränkänna ersättningens storlek betydelse. Man kan inte begära att människor av ren idealitet skall bära kostnader, som det bör åligga det allmänna, stat och kommun, att betala. Helt säkert skulle tillgången på fosterhem öka, om ersättningen för vården av ungdomarna blev mera generöst utmätt. Ersättningen för vården borde fixeras till en sådan nivå, att skyddsuppfostran i enskilda hem skulle kunna utvecklas till ett verkligt alternativ till skyddsuppfostran på ungdomsvårdsskola. För kostnader för eftervård och för utackordering av ungdomsvårdsskoleelever i enskilda hem finns disponibelt ett visst belopp ur omkostnadsanslaget till ungdomsvårdsskolorna, vilket belopp vid de senaste riksdagarna höjts, men syftet med vårt förslag är att omhändertagna ungdomar skall placeras från början i enskilda hem och icke på ungdomsvårdsskola. Kostnaderna för vård i enskilda hem måste enligt nu gällande regler betalas av den kommun, vars barnavårdsnämnd omhändertagit den unge, såvida denne icke placeras i ungdomsvårdsskola. Om fostran i enskilda hem skall bli ett alternativ till vård på ungdomsvårdsskola vore det rimligt att staten svarade för kostnader motsvarande dem, som statsverket nu måste betala för elever intagna på skolorna. Det blir ändå billigare för staten än vården på ungdomsvårdsskola. En utredning borde fördenskull företas rörande den lämpliga kostnadsfördelningen mellan kommunen och staten rörande ersättningen för vård i enskilda hem. Det kan också vara tänkbart, att landstingen lämnar något bidrag till dessa kostnader.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att i större omfattning än vad som nu är möjligt ta i anspråk enskilda hem för vård och fostran av för skyddsuppfostran omhändertagna elever, som icke är särskilt hårt belastade i fråga om vanart eller kriminalitet, och därigenom utveckla den enskilda fosterhemsvården till ett alternativ till vård på ungdomsvårdsskola samt om den lämpliga kostnadsfördelningen för denna enskilda fosterhemsvård mellan stat och kommun.

Stockholm den 27 januari 1960

Jan-Ivan Nilsson

i Tvärålund

Fridolf Jansson

i Benestad